

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

DG Educație și cultură

Programul Cultura

Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul
Comisiei Europene.

Această publicație reflectă numai punctul de vedere
al autorului și Comisia nu este responsabilă pentru eventuala
utilizare a informațiilor pe care le conține.

JAMES MEEK

Începem coborârea

Traducere din engleză și note de
DANA-LIGIA ILIN

HUMANITAS
fiction

Redactor
RALUCA POPESCU

Coperta
ANGELA ROTARU

JAMES MEEK
WE ARE NOW BEGINNING OUR DESCENT
Copyright © James Meek, 2008
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2011, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MEEK, JAMES

Începem coborârea/ James Meek; trad.: Dana-Ligia Ilin. –

București: Humanitas Fiction, 2011

ISBN 978-973-689-415-2

I. Ilin, Dana-Ligia (trad.)

821.111-31=135.1

Octombrie 2001

La 4 dimineața, pe când încă nu se luminase, și cu o oră înainte de rugăciunea Fajr, Sarina Najafi s-a trezit, s-a spălat, s-a îmbrăcat, a îmbucut pe fugă niște lavash¹ și brânză și a plecat din apartamentul în care locuiau ai ei, la etajul zece al unui bloc modern aflat la periferia sudică a orașului iranian Esfehan². Tatăl, mama și cei doi frați mai dormeau. Nu mergeau la moschee decât vinerea, și Sarina, în vârstă de cincisprezece ani, nu era nicidecum mai evlavioasă ca ei. Însă directoarea școlii unde învăța încerca să se dea bine pe lângă basiji, membrii grupărilor de apărare a Revoluției Islamice, și toată săptămâna Sarina, alături de cele șase sute de eleve de la Liceul Eliberarea Khorramshahrului, își făcea rugăciunile de cinci ori pe zi. După părerea Sarinei, pe care le-o spunea prietenelor sale răspicat și adesea, era prea mult. Firește, fetele au dreptul să se roage la fel de mult ca băieții, după cum zicea directoarea. Da' cum să-și mai termine odată lucrarea și cum să învețe pentru testul de engleză, cu toate rugăciunile alea, cu tot sculatul ăsta cu noaptea-n cap?

Sarina a luat liftul până la parter. Peste paltonul ei preferat, liliachiu, purta un chador³ negru care nu lăsa la vedere decât fața, și peste el o trăistuță cu manualele și cu camera video pe care o împrumutase pentru lucrare. A smucit de partea de sus a chador-ului,

1 Un fel de lipie.

2 Isfahan.

3 Veșmânt feminin tradițional.

de sub care i se tot ițea bretonul încăpățânat. Ori de câte ori Sarina și prietenele ei ajungeau destul de departe de moschee, gata cu chador-ul. De cinci ori pe zi! Mare pacoste. Se cutremura la gândul că ar putea s-o vadă îmbrăcată cu veșmântul ăla posomorât Faraj, vârul ei, care-i zâmbea într-un anume fel când se întâlneau pe stradă.

Afară era frig. Lumina stridentă a felinarelor dezvăluia pământul gol și cimentul. Era o zonă de locuințe nouă, construită pentru inginerii și tehnicienii care, la fel cu părinții Sarinei, lucrau la uzina nucleară. Încă nu erau copaci sau iarbă, dar apartamentele erau mari și luminoase, iar familiile erau încântate de ele. Cam la un kilometru, Sarina zărea luminile verzi de neon atârinate pe moscheea temporară. Fusesse făcută săptămâna trecută, dintr-o sală de sport. În spatele ei, dincolo de zidul înalt de beton și de sârma ghimpată cu vârfuri ca acele, era uzina nucleară. Cu câteva luni înainte venise președintele să o viziteze și rostise niște vorbe destul de protestiste, chiar dacă Asal îi șoptise Sarinei că e chipeș, iar Sarina îi trăsese prietenei una peste braț.

La acea oră traficul era scăzut. Peste sunetul puținelor mașini și al propriilor pași, Sarina auzea departe un sunet ciudat, bubuituri iuți și joase, ca ale strungurilor din atelierul de mobilă al unchiului său. Ori ca sunetul de la vizita președintelui. Da, asta era: un elicopter. Poate că erau mai multe. Sarina și-a văzut de drum. Pe rând au apărut pe stradă și alte fete, stafii întunecate în chador-urile lor. Sunetul elicopterelor s-a îndepărtat, și Sarina a auzit chicotelile și șoaptele colegelor sale. Peste cartier a răsunat din amplificatoare un „clic“, și muezinii au început să cheme lumea la rugăciune.

O autostradă nouă cu patru benzi ducea până la poarta uzinei, însă cea mai scurtă cale către moschee era de-a curmezișul unui teren mare, fără construcții, și pe o străduță mult mai îngustă, printre două șiruri de vile confortabile, în care locuiau împreună cu familiile lor cei mai mulți dintre inginerii de rang superior ai uzinei nucleare. A patra dimineață la rând, Sarina s-a pomenit în coloana lenevoasă și gureșă a câteva sute de fete îmbrăcate în negru care

mergeau fără grabă prin întunericul dinainte de ivirea zorilor, trecând ca un râu pe sub luminile de pe stradă.

Sarina a văzut-o pe Asal, care o aștepta în fața casei sale, și a salutat-o.

— Hai odată, leneșo, a zis Asal.

— Nu pot să sufăr să mă trezesc așa devreme, a zis Sarina. Nu vezi ce față am? Ai auzit elicopterele?

— Da! a zis Asal, și ochii ei frumoși s-au mărit de încântare. A fost ultimul cuvânt pe care l-a auzit Sarina de la ea.

Totul păru că se petrece dintr-odată. Alt sunet a venit dinspre uzina din fața lor, un soi de răpăit și zgâriat, ca atunci când tragi rigla peste stâlpii unui gard. Dinspre partea din față a coloanei de fete s-au auzit motoare de mașini și țipete. În spatele lor, dinspre porțiunea de teren gol, se auzeau iarăși elicopterele, acum asurzitor. Sarina s-a uitat înapoi. A văzut fetele fugind în toate părțile, îngrozite, și siluete negre enorme care se apropiau de pământ în nori de praf. O sirenă a început să se jeluască dinspre uzină. Sarina s-a răsucit la timp ca să vadă o serie de străfulgerări orbitoare, urmate de explozii care au făcut-o să se ghemuiască la pământ și să-și acopere capul cu mâinile. Când a ridicat privirea, a văzut ceva ce nu izbutea să priceapă. Dinspre uzină venea spre ea o coloană de camioane. Prin portiere și prin găurile din acoperișurile acestora ieșeau soldați cu puști, care strigau într-o limbă pe care i s-a părut că n-o înțelege, dar apoi și-a dat seama, șocată, că este engleză, chiar dacă nu cunoștea toate cuvintele. Camioanele se tot opreau, pentru că le blocau înaintarea sute de fete care țipau, îngrozite.

Fără să știe de ce, s-a ghemuit lângă zid și a scos camera video împrumutată. A început să filmeze. A înregistrat totul, sub luminile stridente. Soldații americani care zbierau unul la altul. Oprirea și pornirea camioanelor lor. Strigățul: „Mergeți mai departe! Mergeți în puii mei cu camioanele alea mai departe! Dacă vreo câteva cu cârpă-n cap vă stă în cale, treceți în puii mei peste ea! Mișcați-vă!” Mișcarea camioanelor în mulțimea de eleve. Țipetele, când trupurile intrau sub roți. Împușcăturile. Chiar și atunci când gloanțele au străbătut trupul Sarinei, camera video a continuat să înregistreze, scriind miliardele de informații digitale care aveau să fie

găsite intacte în mâna ei rece mai târziu, în acea dimineață, în mormanul de cadavre.

Adam Kellas a stăvilat goana liberă a stiloului pe foaia din carnet, a recitat ultimele fraze, a șters „cu cârpă-n cap“ și a scris „cu ștergaru-n cap“. A șters „cu ștergaru-n cap“ și „în puii mei“. *Dacă vreo cățea vă stă în cale, treceți peste ea!* Peiorativele suplimentare erau inutile. Fără ele fraza era lucrătură compactă, eficientă. În funcție de cititor, avea să stârnească furie împotriva trupelor SUA ori împotriva lui, Kellas, autorul. Direcția n-avea importanță; emoția, da. Avea, în plus, meritul de a distrage atenția de la platitudinea micului model de virtute, Sarina, altfel ar fi fost limpede că unicul scop al prezenței ei fusese, de la început, inocența și caracterul de martir. Șase sute de păstori iranieni bătrâni, măcelăriți în veșmintele lor slinoase, n-ar fi oferit un început atât de promițător.

Kellas a lăsat stiloul pe suprafața aspră a biroului, și-a dus mâinile la ceafă și și-a îndreptat spatelul cât putea de mult. Era surprins cât de ușor i-a fost să scrie începutul romanului. Acoperise cu scris de mână patru pagini în două ore, fără multe ștersături. Făcuse bine că își cumpăraseră biroul și scaunul; nu mai trebuia să scrie cu carnetul pus pe genunchi ori pe podea. Poate că era vremea să dea cu glaspapir biroul și să-l vopsească, dacă Mohamed ar izbuti să facă rost de vopsea și de glaspapir.

Kellas s-a răsucit. Mark ședea pe salteaua lui, cu carnetul proptit în unghiul brațului drept lipsit de mână, în vreme ce mâna stângă, teafără, răsfoia paginile și butona pe laptop. Odaia avea pereții spoțiți cu alb și ferestre pe două laturi. Era acolo un dulap în perete, pe care Mark și fotografia lui, Sheryl, puseseră stăpânire înainte de venirea lui Kellas; fiecare dintre cei trei colocatari avea, pe lângă rucsacuri, un cufăr ieftin, din tablă, cu încuietori de alamă. Podeaua era acoperită cu mochetă roșie, și pe tot spațiul care nu era acoperit de saltelele lor zăceau încălcite cabluri, prelungitoare și încărcătoare. Noaptea, când se stingeau luminile principale și generatorul era încă în funcțiune, odaia era plină de punctele roșii și verzi ale acumulatorilor

puse la încărcat. Era zece seara. Mai târziu aveau să se audă multe avioane, scoțând din cer tunete. În seara aceea nu se auzea decât generatorul.

Lui Kellas îi plăcea Mark, dar nu-i plăceau la el trei lucruri. La drept vorbind, faptul că îi plăcea era al patrulea lucru. Kellas voia să știe ce se întâmplase cu mâna lui Mark și nu izbutea să găsească vreun pretext ca să-l întrebe dacă se născuse așa, ori îi fusese tăiată într-un accident, ori smulsă de o explozie, ori amputată în urma unei condamnări; așa că nu-l întrebase. N-ar fi trebuit să fie silit să o facă. Un om cu mâna lipsă avea obligația implicită de a da explicații colocatarilor. Asta era primul lucru. Altfel era că îl auzise pe Mark strigând la unul dintre funcționarii Alianței Nordului, a cărui treabă era să le repartizeze reporterilor șoferi, că el este reporter *american*, că nu lucrează pentru „cine știe ce rahat de jurnal european“. Kellas s-a purtat rece cu Mark o vreme, până ce Mark a descoperit ce îl roade și i-a spus să nu fie jignit, că niciodată n-a considerat Marea Britanie europeană. Ceea ce îl sâcăia pe Kellas cel mai tare era felul în care lucra Mark. Editorii lor erau în zone orare diferite. Ai lui Kellas erau la Londra, în vreme ce ai lui Mark și Sheryl erau în California. Mark trebuia să lucreze douăsprezece ore din ziua lui afgană și apoi trebuia să lucreze douăsprezece ore din ziua lui californiană, toate cele douăzeci și patru, fără vreo suprapunere. Kellas nu-l vedea niciodată dormind. Nu că el însuși ar fi fost leneș, dar nu-și făcea griji dacă trecea o zi fără să fi scris nimic. Mark își făcea. Tot timpul lua interviuri și încerca să afle ce se petrece. Nu petrecea destul timp așteptând ca lucrurile să se întâmple.

Kellas l-a întrebat pe Mark dacă-i poate da împrumut două baterii AA.

— Împrumut? a zis Mark.

— Îți fac rost de altele până la sfârșitul săptămânii.

— De unde? Îl știi pe irlandezul ăla? Știi care. Fotograful.

A venit pe uscat din Pakistan, călare și pe jos. I-au trebuit zece zile. Pleacă mâine din cauză că a rămas fără baterii AA și nimeni nu vrea să umble la propriile rezerve ca să-l ajute.

— Am nevoie de două.

— N-am nici una. Nu folosesc așa ceva. Alea sunt ale lui Sheryl. Cere-i ei.

— Ea are impresia că i-am luat din cafea, dar aş vrea să înţelegă că mi-am cumpărat şi eu. Borcanele arată la fel.

— De ce nu-i spui?

— Ai putea să-i spui tu când nu-s aici.

— Ce, te temi că te umileşti??

— Nu-mi place de ea.

— Să-ţi placă de ea? Nu-i nevoie să-ţi placă de ea.

Kellas şi-a răsucit scaunul către încăpere.

— Lucrezi prea mult.

— Şi tu. Ai fost plecat toată ziua, te-ai întors şi ai făcut un articol şi ai petrecut ultimele două ore scriind în carnet.

Kellas a închis carnetul şi l-a pus sub laptop.

— Ce-i ăla, un jurnal intim?

— Mda.

Mark a râs şi a dat o pagină din carnet. Şi-a pus un creion între dinţi şi s-a încruntat, până ce sprâncenele lui groase şi negre s-au unit. Kellas îşi dădea seama din felul în care i se zgâlţâiau umerii că încă mai râde. Prin dreptul ferestrei au trecut umbre şi de afară s-au auzit voci nedesluşite. Zona de locuinţe era ticsită. Kellas era norocos că-şi găsisese chiar şi treimea asta de încăpere.

— Ce-i așa de distractiv?

Mark a clătinat din cap. I se încreţeau ochii.

— Ce?

Mark a scuipat creionul, care s-a izbit de ecranul laptopului.

— „Dragă jurnalule! Azi Sheryl n-a vorbit cu mine! Mare ticăloasă mai e! Dar o să-i arăt eu ei. Şi, vai, Dumnezeu! Mazar-i-Shariff şase trădători au fost spânzuraţi în faţa altarului! Dezgustător!”

A ridicat privirea.

— Ştii cine mai are baterii AA? Prietena ta, Astrid Walsh. Uşa de alături.

— Suntem prieteni?

— A trecut munții împreună cu tine.

— O parte din drum. Ne-am despărțit după ce am trecut prin pasul Anjoman.

— Păi, cere-i ei.

— Așa ar trebui, a zis Kellas, făcându-și de lucru cu stiloul. M-am dus cu ea la spital azi-noapte.

Mark a fornăit. Citea telegramele.

— Închipuie-ți! a zis. Nici n-a început bine războiul ăsta și ei vorbesc deja despre următorul.

Mark și Sheryl fuseseră în ziua aceea la locul lor obișnuit, casa unui mujahedin din apropierea liniei frontului. Pe acoperiș era o terasă. Era mai degrabă un post de supraveghere decât unul din care să faci reportaje. Sheryl se întorcea cu fotografii ale exploziilor de pe o anumită creastă muntoasă din depărtare peste care B-52-urile azvârleau tone de bombe. Își petrecea cea mai mare parte din noapte prelucrând și transmițând fotografiile ziarului ei din SUA. Californienilor le plăcea să privească dimineața, în vreme ce-și beau cafeaua, formele monumentale, exact ca niște broccoli, pe care le luau pe cer bombe după ce erau aruncate. O dată Sheryl i-a arătat lui Kellas pe ecranul laptopului un detaliu mărit mult al uneia dintre fotografiile ei. A văzut colții decolorați ai crestei muntoase, fumul și praful stârnite de explozie care se topeau în albastru și, poate, sub unghia lui Sheryl care bătea în locul acela, încă ceva.

— Îl vezi? a întrebat Sheryl. Vezi micuțul taliban?

Poate că îl vedea. Ar fi putut fi acolo o linie verticală neagră înaltă de câțiva pixeli, și o linie orizontală. Punctul bej ar fi putut să fie un chip. Ar fi putut să fie acolo un luptător taliban, ridicat în picioare de sub stânca lui, asurzit, exultând și înecându-se din pricina bombelor, care își desfăcea larg brațele și îi zbiera Americii că încă n-a fost prefăcut în martir. Kellas nu putea să bage mâna-n foc. Poate că era o scobitură în stâncă. Sheryl avea lentile de mărima unor găleți, însă creasta muntoasă era foarte departe de liniile de front ale Alianței. Era la jumătatea drumului spre Kabul.

Mark era absorbit de munca lui. Kellas a scos carnetul și a citit iar începutul. Hotărâse cu un an înainte să scrie romanul, care avea să se vândă în cât mai multe exemplare în cel mai scurt timp, după care avea să se facă un film și un joc video, ca să-i aducă lui Kellas destui bani cât să-și poată petrece restul vieții scriind ce pofteste el, poate că nimic. Avea treizeci și șapte de ani. Până atunci scrisese două romane în timpul pe care i-l lăsa munca de reporter. Dorise ca ele să fie literatură mare, însă nu erau nici grozave, nici rele. Nu erau nici populare. Asta fusese mai degrabă descurajant decât îngrozitor. Se încuraja singur spunându-și că fiecare carte era un scop, și nu mijlocul de a atinge un scop. I-ar fi fost greu să o creadă dacă n-ar fi știut că și alții își spuneau același lucru. Poetul Pat M'Gurgan îi spusese în 1981, când erau pe cale să termine școala, că dacă ești scriitor te poți hotărî să fii recolta îmbelșugată de pe un câmp dintr-un an, ori poți să fii câmpul. Caracterizarea l-a fermecat pe Kellas. A devenit una dintre expresiile pe care le-a considerat în tinerețe înțelepte și originale. Mai târziu poate că avea să se gândească mai bine la ea, însă până atunci valoarea ei ca înțelepciune a fost înlocuită de valoarea ei ca amintire, și nu i-a mai trecut prin cap să umble la ea, mai ales deoarece M'Gurgan se comporta în conformitate cu ea, până într-o seară, când Kellas, care pe atunci locuia la Londra, i-a făcut o vizită la Dumfries.

După ce au tălăfășuit o vreme, M'Gurgan a declarat că nu mai lucrează la poezii și la romanul său autobiografic. Era la jumătatea unei cărți noi, primul volum dintr-o trilogie *fantasy* pentru adolescenți.

— Mă doare-n cot de ce crezi tu, s-a repezit M'Gurgan, înainte ca Kellas să fi putut scoate o vorbă. M-am săturat până peste cap să fiu sărac. Singurii pe care îi știu să fi citit soiul de cărți pe care le-am scris până acum sunt nevastă-mea și alți scriitori ca tine. Vreau să fac bani. Vreau să ajung popular înainte de moarte. Gândești că mi-am vândut sufletul. Da' mi-ai văzut de curând sufletul? E o chestie pe care copiii o zboară în șuturi prin salon când n-au ce vedea la televizor. Are ochii ieșiți din orbite.

Kellas își simțea pielea cum i se întinde și se strânge pe trup. Pulsul i-o luase razna.

— De unde știi că o să fie o trilogie când n-ai publicat încă prima parte? a zis.

— De unde știi? De la o sută și cincizeci de mii din dulcile lire sterline ale Maiestății Sale, de-acolo știi.

În seara aceea i-a venit lui Kellas hotărârea. I-a venit, n-a luat-o el. A venit pe când privea prin propria reflexie în geam la hățișul din grădina lui neîngrijită. A venit, și conștiința lui n-avea decât să se descurce ca să-i facă loc. Era învins. Cuvintele mari nu îi erau la îndemână, și alegea să fie popular, nu un înțelept necunoscut. Nu-și făcea iluzii că va fi simplu să scrie un bestseller, să scrie un roman a cărui principală caracteristică să fie faptul că va seduce cel mai numeros public posibil. La Londra erau sute de scriitori care credeau că, dacă ar vrea, ar putea scrie cât ai bate din palme romane care se vând bine, dar au ales să nu o facă. Această idee falsă era singurul obstacol dintre ei și potopul disperării. Kellas știa că va fi greu. Nu puteai gândi că te cobori sau că devii mai grosolan. Va trebui să învețe să fie mulțumit în mediul cel nou, nu doar să-l studieze. A doua zi a cumpărat cinci thrillere groase, în ediție broșată, cu titlul și numele autorului scrise pe copertă cu litere aurii de-o șchioapă în relief.

În septembrie 2001, după ce Kellas și-a făcut notele și a desfășurat firele intrigii sub formă de diagramă, pe foi mari de carton, folosind culori diferite pentru fiecare fir, un grup de tineri a deturnat patru avioane de pasageri și le-a izbit de Pentagon și de Turnurile Gemene din New York, provocând moartea a sute de persoane și mari distrugerii. Kellas nu vorbise cu nimeni despre cartea la care lucra, și pe colegii săi de la *The Citizen* care l-au văzut în ziua aceea cum se holbează la ecranele TV, mușcându-și buzele, cu mâinile încleștate pe spătarul unui scaun și cu mingiuțe de foc scăpărându-i în ochi, i-a uluit să-l vadă așa de afectat, ca și când ar fi știut că are un prieten prins în capcană la etajele superioare. N-avea. Urmărea un scenariu aproape identic cu cel pe care-l născocise în taina biroului său, ca punct culminant al romanului.